

Yetişkin Öğrenme İlkeleri ve Denizcilik Öğrencilerinin Üniversite Eğitimine İlişkin Algıları

A. Güldem Cerit

29.05.2004

**I. Aktif Eğitim Kurultayı
Dokuz Eylül Üniversitesi
DESEM 75. Yıl Amfisi**

Andragoji:

- Alman Alexander Kapp 1833'de ilk kez kullanıyor.
- Dusan Savicevic (1999) terimin Yunan ve Roma kökleri ile 19 ve 20 inci yüzyıllarda bu kelimenin zengin Avrupa geleneğini aktarıyor.
- 1926'da Lindeman ve bir yıl sonra Lindeman ve Anderson (1927) bu geleneği ödünç alarak terimin iki Amerika kullanımını oluşturuyorlar (Stewart 1987).
- Ancak Lindeman görüşlerini andragoji çevresinde belirtmeyip bunun yerine "yetişkin eğitimi" kavramını seçiyor (Rachal 2002).
- Malcolm Knowles, andragojinin en tanınmış yorumlayıcısı olarak bunu hem bir kelime hem de felsefi kökleri olan bir metodoloji olarak değerlendiriyor ve kavramı Lindeman'dan değil, 1960'ların sonunda Yugoslavya'dan Savicevic'den almış oluyor (Knowles 1984).

**Andragoji yetişkinlerin
öğrenmelerine yardımcı olma
ve öz yönlendirili takım
çalışmasını oluşturma sanatı
ve bilimi olarak
tanımlanmakta**

Bu konuyla çocukların eğitimi bilimi
ve sanatı olan pedagojiden ayrılmakta

(Henschke 1998)

**Geleneksel olarak eğitimin amacı
bilgili insanlar yetiştirmek olarak
kabul edilmekteydi. Bu kabul
insanlara yeteri kadar bilginin
akıtılması halinde bu bilgiyi daha
sonraki yaşamlarında
karşılaşacakları problemlere karşı
kullanabilecekleri inancına
dayanıyordu**

(Knowles 1979)

1980'lerden başlayarak bilim insanlarının ve uygulamacıların çalışmalarıyla yetişkin eğitimi beş ana kabul üzerine temellendirildi (Knowles 1979, Knowles 1980, Houser 1985, Bolton 1985):

- 1.Yetişkin öğrenciler öz yönlendirilidir,**
- 2.Yetişkinlerin kendi yaşam deneyimleri temel bir eğitim kaynağıdır,**
- 3.Yetişkinlerin öğrenmeye hazır olmaları, algıladıkları gereksinimleri ile açıklanabilir,**
- 4.Yetişkin eğitimi güncel görev ve problemler temelinde yönlendirilmelidir,**
- 5.Yetişkinlerin öğrenmeye ilişkin güdülenmeleri ağırlıkla gerçek gereksinimlere bağlıdır, örneğin saygınlık, anlamlı bir yaşam gibi.**

İçeriği sabit olan bir müfredat planına dayanan pedagojik eğitim metodlarının karşıtı olarak andragojik yaklaşım yedi elemandan oluşan süreç tasarımıı öngörmektedir (Knowles 1979, Knowles 1980, Houser 1985, Bolton 1985):

- 1. Çevre koşulları karşılıklı saygı, işbirliği, karşılıklı güven, destek, açıklık, gerçeklik, zevk alma ve insanca duygular temelinde oluşturulmalıdır,**
- 2. Öğrenciler karşılıklı planlama sürecine katılmalıdır,**
- 3. Katılımcılar öğrenme gereksinimlerini saptama sürecine katılmalıdır,**
- 4. Öğrenciler öğrenme hedeflerini formüle etme sürecine katılmalıdır,**
- 5. Öğrenciler öğrenme planlarını tasarımlama sürecine katılmalıdır,**
- 6. Öğrencilerin öğrenme planlarını uygulamalarına yardımcı olunmalıdır,**
- 7. Öğrenciler kendi öğrenmelerini değerlendirme sürecine katılmalıdır.**

2. AMAÇ

Bu çalışma andragojik eğitim ilkelerinin geleneksel eğitim ve aktif eğitim uygulanan deniz işletmeciliği ve güverte öğrencileri grupları arasında karşılaştırmalı olarak analiz edilmesini amaçlamaktadır. Her iki bölümde geleneksel ve aktif eğitimlerin uygulandığı iki ayrı grup arasında da karşılaştırmalı analiz gerçekleştirilmiş ve andragojik eğitim değişkenleri hem tüm öğrenci kütlesi, hem bölümler, hem de eğitim metodolojileri açısından test edilmiştir. Böylelikle tanımlayıcı nitelikte bir çalışma planlanmıştır.

Çalışmanın amacı aşağıdaki ifadelerle belirlenmiştir:

- **Değişik eğitim sistemleri uygulanan her bir örneklem grubunun andragojik değişkenlere göre karşılaştırmalı analizi.**
- **Anakütlenin değişik eğitim sistemleri uygulanan bölümlerinin andragojik değişkenlere göre karşılaştırmalı analizi.**
- **Her bir değişkenin öğrencilerce algılanan önem derecesinin ölçülmesi**

3. HİPOTEZLER

Örneklem gruplarının karşılaştırmalı analizi temelinde oluşan amaçları gerçekleştirebilmek için iki ana hipotez oluşturulmuştur:

H_1 : Aynı üniversite biriminde değişik lisans programlarında değişik eğitim sistemleri ile öğrenim gören öğrenciler andragojik eğitim ilkelerini farklı algırlar.

H_2 : Aynı üniversite biriminde değişik eğitim sistemleri ile öğrenim gören öğrenciler andragojik eğitim ilkelerini farklı algırlar.

Her bir hipotez için değişkenleri karşılaştırmalı olarak analiz edebilmek amacıyla 23 alt-hipotez oluşturulmuştur.

4. METODOLOJİ

4.1. Veri Toplama Aracı

2 (iki) kısımdan oluşan bir anket formu geliştirilmiştir. İlk kısım öğrenci hakkındaki bilgileri içeren açık uçlu ve çoktan seçmeli 8 (sekiz) profil sorusundan oluşmaktadır. İkinci bölüm andragojik değişkenlere ilişkin öğrencilerin algılarını ölçmeyi hedefleyen 5'li Likert ölçeğinde hazırlanmış (1=Hiç Katılmıyorum, 5=Tamamen Katılıyorum) 23 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadeler birinci bölümde açıklanan andragojik eğitim ilkeleri esas alınarak oluşturulmuştur.

4.2. Örneklem

Denizcilik eğitiminin yüksek ölçüdeki uluslararası ve teknik özelliği denizcilik üniversitelerini eğitim kalitesini sürekli geliştirme sorumluluğu ile karşı karşıya getirmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi Yüksekokulu (DİYYO)'nun her iki bölümünün toplam 360 öğrencisi (200 DİY ve 160 Güverte Bölümü) çalışmanın anakütlesini oluşturmuştur. Araştırma Şubat 2004'de yarıyıl sonu sınavları sırasında gerçekleştirilmiştir. Tüm öğrenciler anakütlede dahil edildikleri halde düzensiz öğrencilerin varlığı nedeniyle toplam 308 öğrenciden yanıt alınmış (% 85.6 geri dönüş oranı), bunların dağılımı DİY Bölümünden 161, Güverte Bölümünden 147 olarak gerçekleşmiştir.

4.3. Veri Analizi

Anket formu değişik soru ve ifade tiplerini içermekte olup her biri değişik istatistik tekniklerle analiz edilmiştir. Veri işleme SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) Programı ile gerçekleştirilmiştir. Nominal verileri içeren açık uçlu ve çoktan seçmeli sorular frekans dağılımı ile analiz edilmiştir. Örneklem ortalamaları ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Likert ölçeğine dayalı ifadeler üzerine oluşturulan hipotezler aralıklı ölçekle ölçümlenmiş ve karşılaştırmalı olarak t-test ile analiz edilmiştir.

5. VERİLER VE DEĞERLENDİRME

Toplam öğrencilerin %51.6'sına aktif eğitim (n=159), %48.4'üne ise klasik eğitim (n=159) uygulanmaktadır. Oranlar DİY (%48.4/%51.6) ve Güverte (%55.1/%44.9) bölümleri için de benzerlik göstermiştir.

5.1. Öğrenci Profili

DİYYO'da birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin her biri toplam anakütlenin %31.5'ini oluşturarak çoğunluğu sağlamakta, buna karşılık ikinci sınıflar %20.1, üçüncü sınıflar ise %16.9 oranını almaktadırlar. Erkek öğrenciler nüfusun %76.3'ünü oluşturmaktadır. Öğrencilerin yarısı (%50.2) arkadaşları ile evde kalmakta, %40.9'u aileleri ile yaşamaktadır. %48.5 oranında öğrenci devlet liselerinden gelirken, Anadolu Liselerinden gelenlerin oranı %40.9 olmaktadır. Öğrencilerin %48.3'ü gelirleri ile ancak "idare ettikleri"ni düşünmektedir. Köken olarak %39.1 oranında öğrenci İzmir'den gelmekte, bunu %9.4 ile İstanbul izlemektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Ege ve Akdeniz bölgelerinden gelmektedir, bu durum da DİYYO'nun bu iki bölgenin tek denizcilik lisans eğitimi veren kurumu olması ile çakışmaktadır.

5. 2. Hipotez Testlerinin Sonuçları

Çalışmanın iki ana hipotezi andragojik değişkenlerin bölümler ve tüm Yüksekökol temelinde ölçümlenmesini ve analizini amaçlamaktaydı.

H₁'e ilişkin testler:

Hipoteze konu olan değişkenlerden DİY bölümü için H₁₂, H₁₈, H₁₁₀, H₁₁₃, H₁₁₆, H₁₁₇, H₁₂₃ desteklenmiştir. Buna göre değişik eğitim sistemlerinin uygulandığı DİY öğrencileri için aşağıdaki alt hipotezler desteklenmiştir: (1) Öğrenme hedeflerinin saptanmasında öğrencilerin rolü, (2) Eğitimin ilk yıllarında öğrenilenlerin sonraki yıllara göre daha kolay olması, (3) Öğrenme sürecinde geribildirimlerin desteği, (4) Öğrencilerin güdülenmesinde öğretim kadrosunun ve diğer öğrencilerin rolü, (5) Eğitim sisteminin problem çözme becerilerini geliştirmedeki rolü, (6) Eğitim sisteminin bağımsız öğrenme becerilerini geliştirmedeki rolü, (7) Öğrencilerin eğitim sisteminin aktif unsurları olması.

H₁'e ilişkin testler:

Güverte bölümü için alt hipotezlerden H₁₂, H₁₄, H₁₆, H₁₈, H₁₉, H₁₁₀, H₁₁₄, H₁₂₃ desteklenmiştir. Buna göre değişik eğitim sistemlerinin uygulandığı Güverte öğrencileri aşağıdaki ifadeleri farklı değerlendirmektedirler: (1) Öğrenme hedeflerinin saptanmasında öğrencilerin rolü, (2) Eğitim ortamının öğrenme sürecine katkısı, (3) Öğrenme hedeflerine ulaşmak için ayrılan zamanın yeterliliği, (4) Eğitimin ilk yıllarında öğrenilenlerin sonraki yıllara göre daha kolay olması, (5) Farklı konularda öğrenilen bilgilerin bütünselleştirilebilmesi, (6) Öğrenme sürecinde geribildirimlerin desteği, (7) Eğitimde öğrenciye güdüleme (motivasyon) sağlamada özgüvenin önemi, (8) Öğrencilerin eğitim sisteminin aktif unsurları olması.

H₂'ye ilişkin testler:

DİYYO için alt hipotezlerden H₁₂, H₁₆, H₁₈, H₁₉, H₁₁₀, H₁₁₃, H₁₁₇, H₁₂₂, H₁₂₃ desteklenmiştir. Buna göre değişik eğitim sistemlerinin uygulandığı DİYYO öğrencileri aşağıdaki değişkenleri farklı algılamaktadırlar: (1) Öğrenme hedeflerinin saptanmasında öğrencilerin rolü, (2) Öğrenme hedeflerine ulaşmak için ayrılan zamanın yeterliliği, (3)Eğitimin ilk yıllarında öğrenilenlerin sonraki yıllara göre daha kolay olması, (4) Farklı konularda öğrenilen bilgilerin bütünselleştirilebilmesi, (5) Öğrenme sürecinde geribildirimlerin desteği, (6) Öğrencilerin güdülenmesinde öğretim kadrosunun ve diğer öğrencilerin rolü, (7)Eğitim sisteminin bağımsız öğrenme becerilerini geliştirmedeki rolü, (8) Öğrenciler ve öğretim elemanlarının eğitim sisteminin eşit unsurları olması, (9)Öğrencilerin eğitim sisteminin aktif unsurları olması.

Genel Test Sonuçları

Örneklem gruplarının tümünde desteklenen toplam dokuz alt hipotezden dört adedi hem her bir bölümde hem de DİYYO genelinde desteklenmiştir. Bu alt hipotezler H_{12} (öğrenme hedeflerinin saptanmasında öğrencilerin rolü), H_{18} (eğitimin ilk yıllarında öğrenilenlerin sonraki yıllara göre daha kolay olması), H_{110} (öğrenme sürecinde geribildirimlerin desteği), H_{123} (öğrencilerin eğitim sisteminin aktif unsurları olması) şeklindedir. Bu alt hipotezler arasında H_{18} 'in dikkate alınmayabileceği, öğrencilerin zaten eğitim sürecinin değişik yıllarında (1-2 ve 3-4) oldukları düşünülebilir. Öğrenme hedeflerinin saptanmasında öğrencilerin rolü, geribildirimlerin önemi ve öğrencilerin sistemdeki rolü aktif eğitim sisteminin önde gelen özellikleridir ve araştırmada tüm örneklem gruplarında doğrulanmışlardır. Ayrıca sistemin problem çözme ve bağımsız öğrenme becerilerini geliştirmedeki ve bilginin bütünselliğini sağlamadaki etkileri de araştırma sonuçlarına yansımıştır.

Genel Test Sonuçları

Bulguların daha ayrıntılı analizi amacıyla anakütlenin andragojik öğrenme ilkeleri değişkenlerine ilişkin algılamalarının frekans dağılımı oluşturulmuş ve ortalamalar ve standart sapmalar incelenmiştir. Frekansların aşağıdaki değişkenlerde önemli farklılıklar oluşturduğu gözlenmiştir: Öğrenme hedeflerinin belirlenmesi, geribildirimlerin etkisi, sistemin problem çözme ve bağımsız öğrenme becerilerini geliştirmedeki desteği, öğretim kadrosu ve öğrencilerin sistemin eşit unsurları olması, öğrencilerin sistemin aktif unsurları olması.

Tablo 1. Aktif ve Geleneksel Eğitim Sistemlerinde Andragojik Değişkenlerin Denizcilik Öğrencilerince Algılanması: H₁ ve H₂ için Hipotez Testlerinin Sonuçları

Hipotezler	Sonuç*		
	H ₁		H ₂
	Dnz. İşl. Yön. Böl.	Güverte Bölümü	Deniz İşl. Ve Yön. YO
H ₁₁₋₂₁ : Öğrenciler eğitim sisteminin amaç ve hedeflerini bilir.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₂₋₂₂ : Sistemde öğrenilmesi gereken konuları öğrenciler belirler.	Desteklendi t=4.7794	Desteklendi t=5.8754	Desteklendi t=7.6373
H ₁₃₋₂₃ : Sistem sosyal gereksinimleri de karşılar.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₄₋₂₄ : Eğitim ortamı öğrenme sürecini destekler.	Desteklenmedi	Desteklendi t=-2.7829	Desteklenmedi
H ₁₅₋₂₅ : Eğitimde çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılır.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₆₋₂₆ : Öğrenme hedeflerine ulaşmak için ayrılan zaman yeterlidir.	Desteklenmedi	Desteklendi t=-3.3539	Desteklendi t=-3.0603
H ₁₇₋₂₇ : Eğitimin ilk yıllarında öğrenilenler sonradan unutulur.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₈₋₂₈ : Eğitimin ilk yıllarında öğrenilenler daha kolaydır, sonradan zorlaşır.	Desteklendi t=6.0035	Desteklendi t=2.1508	Desteklendi t=5.6323
H ₁₉₋₂₉ : Farklı konularda öğrenilen bilgiler bütünselleştirilebilir.	Desteklenmedi	Desteklendi t=-2.5486	Desteklendi t=-2.2750
H ₁₁₀₋₂₁₀ : Geribildirimler, öğrenme sürecine yardımcı olur.	Desteklendi t=-5.0999	Desteklendi t=-4.5369	Desteklendi t=-6.7212
H ₁₁₁₋₂₁₁ : Değerlendirmeler (sınavlar) daha iyi öğrenmeye yardımcı olur.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi

* Analiz metodu t-test'tir, p<0.05

Tablo 1. Aktif ve Geleneksel Eğitim Sistemlerinde Andragojik Değişkenlerin Denizcilik Öğrencilerince Algılanması: H₁ ve H₂ için Hipotez Testlerinin Sonuçları (Devam)

Hipotezler	Sonuç*		
	H ₁		H ₂
	Dnz. İşl. Yön. Böl.	Güverte Böl.	DİYYO
H ₁₁₂₋₂₁₂ : Toplumun ve mesleğin değişen gereksinimleri eğitim programlarına en kısa sürede yansıtılmaktadır.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₁₃₋₂₁₃ : Öğrenme sürecinde zaman zaman öğrencinin morali bozulsada öğretim kadrosu ve arkadaşları ona yardımcı olurlar.	Desteklendi t=-2.9180	Desteklenmedi	Desteklendi t=-2.0952
H ₁₁₄₋₂₁₄ : Eğitimde öğrenciye en büyük güdüleme (motivasyon) sağlayan kendine olan güvenidir.	Desteklenmedi	Desteklendi t=-2.5515	Desteklenmedi
H ₁₁₅₋₂₁₅ : Öğrenci merak ettiği, sorunlarını çözeceğine inandığı, ona mutluluk getireceğini düşündüğü konuları öğrenmek ister.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₁₆₋₂₁₆ : Sistem problem çözme becerilerini geliştirir.	Desteklendi t=2.9169	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₁₇₋₂₁₇ : Sistem bağımsız öğrenme becerilerini geliştirir.	Desteklendi t=3.3101	Desteklenmedi	Desteklendi t=2.8409
H ₁₁₈₋₂₁₈ : Neyi ne kadar öğreneceğine öğrenci özgürce karar verir.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₁₉₋₂₁₉ : Öğrenme hedeflerine kendisinin karar verip araştırması öğrenciye tecrübe kazandırır.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₂₀₋₂₂₀ : Öğrenme hedeflerini hangi derinlikte ele alacağına öğrenci karar verir.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₂₁₋₂₂₁ : Sistem öğrencileri ilgi ve ihtiyaçlarına göre gruplandırır.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklenmedi
H ₁₂₂₋₂₂₂ : Öğrenciler ve öğretim elemanları eğitim sisteminin eşit unsurlarıdır.	Desteklenmedi	Desteklenmedi	Desteklendi t=2.1241
H ₁₂₃₋₂₂₃ : Öğrenciler eğitim sisteminin aktif unsurlarıdır.	Desteklendi t=2.7257	Desteklendi t=3.8901	Desteklendi t=4.6606

* Analiz metodu t-test'tir, p<0.05

6. SONUÇ

Eğitim bilimciler ve eğitim uygulamaları içinde yer alan uzmanlar yetişkinlerin öğrenme süreçlerine ilişkin ayırt edici özellikleri öz ynlendiri, yaşamsal deneyimleri temel alma, güncel görev ve problemlere yönelme ve öğrenmenin gerçek gereksinimlere bağlı olması şeklinde açıklamaktadırlar.

Denizcilik eğitimi uluslararası özelliği tayin edici olan, yine uluslararası mevzuatın hakim olduğu bir sektöre hizmet vermekte olup, sektörün katılımcıları küresel ölçekli büyük, bütünleşik, ve disiplinlerarası problemleri zme görevi ile karşı karşıadırlar. Denizcilik alanında lisans eğitimlerini tamamlayan mezunlardan bütünleşik problemleri zmeyi sağlayacak gelişmiş problem zme becerileri, zgven, takım çalışması, öz değerlendirme ve öğrenmeye ilişkin gerçeklere temellendirilmiş bir güdülenme beklenmektedir.

SONUÇ (Devam)

Bu çalışma aktif eğitim sisteminin yararlandığı andragojik yaklaşıma ilişkin beklentileri doğrulamıştır. Öğrencilerin öğrenme hedeflerinin belirlenmesindeki rolü, geribildirimlerin önemi ve öğrencinin sistemdeki aktif konumu aktif eğitimin tayin edici özellikleridir ve bu özellikler çalışmada değişik örneklem grupları için her aşamada doğrulanmıştır. Bu çalışma ile sistemin problem çözme, bağımsız öğrenme ve bilginin bütünselliği konularındaki etkisi de saptanmıştır.

Bu çalışmanın sonuçları genel olarak yetişkin eğitimi, özel olarak ise denizcilik eğitimi alanlarında yetişkin öğrenme ilkelerine ilişkin teoriye katkı sağlamaktadır. Tüm sektörler içinde uluslararası ve teknik özellikleri en ön sırada yer alan denizcilik sektöründe insan kaynaklarının önemi giderek artmaktadır. Böylece denizcilik bilim insanları ve eğiticiler denizcilik biliminin ve denizcilik pazarları ile işletmelerinin gereksinimlerini sağlayabilecek mezunlar yetiştirme görevi ile karşı karşıyadırlar.

Kısıtlar ve Sonraki Çalışmalar

DİYYO'nun denizcilik alanında aktif eğitim uygulayan tek yüksek öğrenim birimi olması nedeniyle araştırma yalnızca bir kurumun öğrencilerine uygulanmıştır. Araştırma değişik disiplinlerden, değişik eğitim sistemlerinin uygulandığı birimlerde tekrarlanarak karşılaştırmalı sonuçlara ulaşılabilir. Uluslararası anlamlılık düzeylerinin yakalanabilmesi için araştırma uluslararası örneklemelerde tekrarlanabilir.